

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๑/๒๕๕๓

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี) ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ตามมาตรา ๒๕๑ ของรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นทุกหน้าด้วย และตามมาตรา ๒๕๒ กำหนดเวลาให้ยื่นดังต่อไปนี้

๑. ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
๒. ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
๓. ในกรณีที่ได้ยื่นไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

๔. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากต้องยื่นบัญชีตามข้อ ๒ แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

ในกรณีการยื่นเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมือง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ (๕) ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น ตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๗ ได้บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นั้นย่อมหาความถึงว่า โดยหลักแล้ว รัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ย่อมสิ้นสภาพไปตามรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติในบทเฉพาะกาลให้ยังคงความเป็นรัฐมนตรีต่อไป จึงถือได้ว่าเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่

ตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น ต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่ง ส่วนข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) นั้น ตามมาตรา ๑๐ (๔) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการออกจากตำแหน่ง เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อสภาพของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ข้าราชการการเมืองดังกล่าวก็ย่อมถือว่าเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน

นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายวีระกร คำประกอบ) ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๐ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา เป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ดังนั้น นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งในกรณีนี้ต้องถือเอาวันเข้ารับตำแหน่งคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น จะต้องยื่นภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นอีกครั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปี คือภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

ปรากฏว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม ๔ ครั้ง ดังต่อไปนี้คือ

ครั้งที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งให้ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือ ที่ ปปช. ๓๗๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ได้ตอบมาตามหนังสือลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ สรุปความได้ว่า ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการ

นายกรัฐมนตรี ได้รับแจ้งว่าจะยื่นหรือไม่ยื่นก็ได้ เพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับเก่ากับฉบับใหม่ ประกอบกับ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดนครสวรรค์ด้วย ก็ได้รับการชี้แจงในลักษณะเดียวกัน จึงเชื่อว่ามาตรา ๒๕๑ (๕) และ (๖) คงมีเจตนารมณ์เหมือนกัน หากจำเป็นจะต้องแสดงก็พร้อมที่จะยื่นภายใน ๓๐ วัน

ครั้งที่ ๒ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ปปช. ๑๑๘๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ แจ้งให้ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ทราบว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ขอให้ดำเนินการให้ถูกต้องโดยด่วน ซึ่งนายชัชชัย สุเมธโชติเมธา มีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ แจ้งว่าอยู่ระหว่างรวบรวมเอกสารหลักฐานและจะดำเนินการโดยด่วน

ครั้งที่ ๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ปปช. ๑๑๘๘ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ เดือนให้ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ดำเนินการให้ถูกต้องโดยด่วน

ครั้งที่ ๔ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๔๐๐ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ขอให้ นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ดำเนินการให้ถูกต้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว จะถือว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ไม่มีกรณีที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงใดๆ

ปรากฏว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา มิได้ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบแต่อย่างใดทั้งสิ้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้พิจารณาเรื่องนี้ในคราวประชุมครั้งที่ ๔๗/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตาม มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ

พิจารณาแล้วข้อเท็จจริงฟังได้ว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายวีระกร คำประกอบ) ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๓๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมือง ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ดังนั้น ผู้ถูกร้อง จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ โดยต้องยื่นในกรณี

เข้ารับตำแหน่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งในขณะที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับเดิม ดังนั้น ต้องถือว่าวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันที่ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นครั้งแรก ซึ่งในกรณีที่ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง นั้น จึงต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่โอกาสแรกที่มีหน้าที่ต้องยื่นและสามารถยื่นได้คือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น จะต้องยื่นภายในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นอีกครั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปี คือภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

ปรากฏว่าผู้ถูกร้อง ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้ง ๓ กรณี คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบ ๑ ปี โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้อง ในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมีหนังสือแจ้งให้ดำเนินการและเตือนให้ชี้แจงรวม ๔ ครั้ง ผู้ถูกร้อง มิได้ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริง และผู้ถูกร้องรับว่ามีได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบจริง โดยผู้ถูกร้องให้เหตุผลว่าในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบการทางธุรกิจคนหนึ่ง จึงได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างรุนแรง ฉะนั้น ในเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินซึ่งเกี่ยวกับหลักทรัพย์ สินทรัพย์ และทรัพย์สินต่างๆ จึงเกรงว่าถ้ายื่นบัญชีแล้วจะเกิดความคลาดเคลื่อนในเรื่องของทรัพย์สินและหนี้สิน ในภายหลังได้ ประกอบทั้งผู้ถูกร้องมีความรู้สึกท้อแท้และหมดกำลังใจ และคิดว่าตนเองจะต้องกอบกู้สถานภาพของตนจะต้องใช้เวลาหลายปี ถ้าจะต้องถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระยะหนึ่ง ก็คงเป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องยอมรับได้จึงมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว

พิเคราะห์แล้ว เมื่อฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินรวม ๓ ครั้ง แต่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีดังกล่าวเลย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือเตือนให้ดำเนินการและให้ชี้แจงแล้วถึง ๔ ครั้ง ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแล้วแต่ไม่ได้ยื่นและไม่ได้ชี้แจง จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องเจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

นายสุวิทย์ ธีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ